

Na swjedžen přeprošení

**Knjez praji wotročkej:
„Wuńdź na dróhi a k płotam
a nuzuj jich, zo bychy nutř zašli,
tak zo budže mój dom poľny.“**

Lukaš 14,23

To by był zrudny podawk: Něchtó ma kulowate narodniny. Hewak je swoje narodniny lědma swjećił. Ale tutón raz ma so wulki swjedžen wotměć. Wupósće njeličomne listy – wšitcy maja přińć, wšitcy su přeprošení: stari přećeljo, kolegojo a cyłe přiwuznistwo. A potom přińdže jedna wotmołwa po druhej. A we wšěch wotmołwach stej samsne zdželenje: „Wutrobny džak za přeprošenje. Ale bohužel njemóžu přińć, přetož na tym dnju chodžu přeco pluwac.“ Abo: „... chcu runje na tutym terminje na koncert hić.“ Wjele tajkich a podobnych wurěčow by do domu přišlo. A na kóncu by jubilar doma sam na svojich kulowatych narodninach sedzał a nchtó njeby přišo, nchtó njeby wot wulkeje torty jědł a nchtó njewoptawał dobre wino. To by był chětro zrudny podawk.

Tak je tež husto w Božim kralestwje. Wo tym powěda Jezus přiřunanje: Jedyn hospodar wočakuje wjele hosći. Ale nchtó nochce přińć. W Jezusowym přiřunanju je Bóh sam hosćiciel, kotryž podarmo čaka. Ludžo maja přeco zaso wurěče, hdyž Bóh za nimi woła. Na kóncu by hospodar sam doma sedzał.

Tola přiřunanje Jezusa dže dale. Hospodar so jara rozhněwa. Ale zdobom ma nowu myšličku: Hdyž přiwuzni a přećeljo nje přińdu, přeprosey sej radšo druhich. A tak wupósła swogeho služownika cyłe jednorje na wiki a měščanske hasy, zo by kóždeho přeprosyl, kotrehož by po puću zetkał. Předwšěm ma tež wšitkich chudych a bėdnych, slepych a chromych přiwjesć. A dokelž njeje dom hišće kopaty poľny, dyrbi so služownik hišće raz na puć podać. Tež na dróhi a k płotam dyrbi chwatać, zo by dalšich přinućił, so na hosćinu podać.

Za tych pak, kiž běchu poprawom do teho přeprošení byli, njeje hižo swobodnych městnow.

Jezus je tute přiřunanje tajkim ludžom powědał, kiž běchu dobri židza. Běchu živi po židowskich zakonjach a woprowachu za wosadu, štož bě předpisane. Mnozy z nich zawěsće tež prawidlownje do synagogi chodžachu. Ale we woprawdźitosći njemějachu žanu wutrobu – nic za Boha a nic za słabych čłowjekow w towaršnosći. Wo Jezusowe poselstwo, zo Bóh bėdnych lubuje, woni njerodžachu.

Jezus pak chce, zo by kóždy čłowjek něšto wo Božej lubosći zhonił. Nchtó njeje wuzamknjeny. To rěka za tych, kotřiž hižo přeco k njemu słušeja, zo dyrbi so tež pola nich něšto změnić. Što pak rěka to za nas?

Sprěnja: Přeprošenje Boha njeje za mnje ničo zwonkowneho. Njedosaha, hdyž jenož zwonkownje ze svojim čětom přińdu.

Tute přeprošenje měri so na moju wutrobu. Bóh za mnu woła a je jara derje, hdyž so z cyłej wutrobu za njeho rozsudžu.

Zduha: Njemóže mi wšojedne być, hdyž njeje telko ludži w mojej wokolinje ničo wo Božim přeprošenju a wo jeho lubosći słyšało. Ja dyrbjtu tute přeprošenje dale dać, tak kaž je hospodar svojich wotročkow wupósłał. Přeprošyc ma so ze słowami, ale předwšěm tež ze skutkami. Tak mam druhich pozbudžować, zo tež woni Bože přeprošenje scěhuj.

A střeća: Hdyž so nowi čłonojo k wosadze přidruža, so tute zhromadženstwo trochu změni. Hdyž pak njejsu wosady zwólniwe so nowym ludžom wotewrić, nje přińdu tež nowi čłonojo. Jako cyrkej mamy druhim signalizować, zo su woni mjez nami jako nowi křesćenjo wítani. Zo by tež naš Boži dom zaso poľny był!

Christoph Rummel

Přeprošenje na Serbski ewangelski cyrkwinski džen loni do Wojerec a po tym do Židžinoho su mnozy scěhowali. Lětsa spočatk julija chcemy so w serbskej křesćanskej zhromadnosći zeńć w Bukecach.

Foto: A. Kirschke

Jezus a rybarjo

Lube džěci!

Chcu wam biblisku stawiznu powědać, kak je Jezus swojich přěnich wučomnikow powołał. Wobraz k tomu hodži so derje k wumolowanju.

Syman Pětr běše rybar při jězorje Genecaret. Zhromadnje ze swójim bratrom Handrijom a dalšimaj rybarjomaj Jakobom a Janom běše so wot rybyłójenja wrócił. Nětko platachu syće. Běchu mučni a zrudni. Cyłu nóc běchu wonka na jězoru byli, ale ničo njeběchu popadnyli.

Jezus přińdže k nim, sydny so do čołma a prošese Symana: „Dowjez mje trochu přech wot brjoha.“

Potom rěčeše z čołma ludžom, kiž běchu Jezusej sčehowali, wo Božim kralestwje. Tež rybarjo stuchachu na Jezusowe słowa. Jako běše dorěčať, rjekny Jezus rybarjam: „Jědźće nětko dale won, tam

hdžež je woda hłuboka, a ćisńće syće znowa won.“

Na to wotmołwi Syman: „Cyłu nóc smy wonka byli a ničo njejsmy popadnyli!“ Potom pak doda: „Ale dokaž ty to prajiš, chcemy syće hišće jónu wučisnyć.“

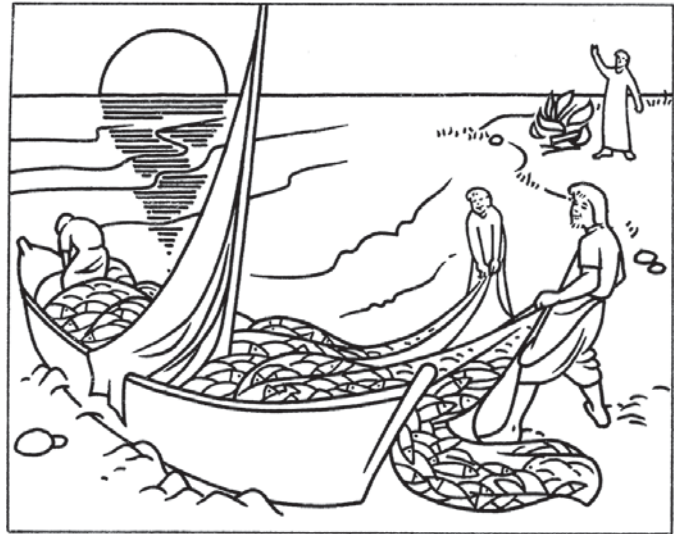
Wujědžechu na jězoru a popadnychu tak wjele rybow, zo mějachu strach, zo móhli so syće torhać. Jako Syman mnóstwo rybow widžeše, poklakny so před Jezusom a rjekny: „Knježe, dži přech wote mnje! Sym hrěšny čłowjek.“

Jezus pak spózna, kak zamyleni a strachociwi Syman a družicy rybarjo jeho wulkeje mocy dla běchu, a praji jim: „Njebojće

so! Wot nětka budžeće čłowjekow łójic. Nawuču was wutroby čłowjekow za Božeho kralestwo dobywać.“

Wot toho časa džěchu woni z Jezusom jako jeho wučomnicy. (po Lukašu 5,1-11)

Gabriela Gruhlowa

Z knižki „Höret mein Wort“, 1988, rysował Werner Knauer

69. Serbski ewangelski cyrkwinski džen

4. a 5. julija 2015 w Bukecach

„Při brjohu nadźije“

sobotu, 4. julija

- 13.00 hodž. swójbne pućowanje, započatk pola Krygarjec swójby we Wuježku, č. 31A
 16.00 hodž. serbske klankodźiwadlo „Mały wódny muž“ we Wuježku na Pawlikec statoku, přizamknjetej so
 17.00 hodž. nutrność k zahajenju cyrkwinskeho dnja a dworowy swjedžeń z programom chóra Budyšin

njedzeli, 5. julija

- 10.00 hodž. swjedženske kemše z Božim wotkazanjom, předuje fararka Jadwiga Malinkowa ze Slepoho, zdobom kemše za džěci. Prapremjera „Graduale“ wot Albina Mollera we wobdźělanju Sebastiana Elikowski-Winklera, Choćebuz. Spěwatej projektny chór a chór Budyšin.
 12.00 hodž. wobjed a připołdńska přestawka z ludowymi spěwami a wšelakimi přinoškami w „Sudniskej hospodze“
 14.00 hodž. zakončjenje a kemše Bukečanskeje ewangelskeje srjedźneje šule w cyrkwi

Wšitkich Serbow wutrobnje na cyrkwinski džen přepróšujemy.
 Njedźelniše swjedženske kemše so live w serbskim rozhłosu přenjesu.

Nowej knize za džěci

W LND je wušta kniha Křesćana Krawca „Hdže je kóčka wostała?“, w kotrejž awtor džěcom wot 6 lět wo kóncu wójny powěda. A to nic jenož na jara putace, ale tež na awtentiske wašnje: z wida džěsća. Młodži čitarjo zhonja, kak je awtor jako mały hólčec čekańcu dožiwił a kak so wšo w měrje skónči. Uwe Häntsch je jednotliwe situacije powědky wuběrny w barbných ilustracijach zapopadnył. Kniha je skladnostnje 70. rónicy zakončjenja Druheje swětoweje wójny wušta. **LND**

Křesćan Krawc, Hdže je kóčka wostała?, ilustrował Uwe Häntsch, 32 s., barbne ilustracije, kruta wjazba, 978-3-7420-2332-2, 8,90 €

Za serbskich staršich a jich najmlódšich pjerachow je wušta nowa knižka z twjerdeho papjera pod titulom „Moje najlubše powědančka wo zwěrjatakach“. 12 krótkich powědančkow, spisane wot Christy Kempfer, je nazhonita pěstowarka Jadwiga Wejšina do serbsčiny přetožila. Kokoška Hana, barik Bruno, kóčka Minka a psyčk Móras kaž tež šlink Beno abo kačka Zuza su wšitko zwěrjata, kotraž rady něšto dožiweja. Što pak maja nam powědać? **LND**

Christa Kempfer, Moje najlubše powědančka wo zwěrjatakach, ilustrowała Antje Flad, přetožila Jadwiga Wejšina, 32 s., barb. il., twjerdy papjerc, 978-3-7420-2327-8, 8,90 €

Serbska přédarska konferenca w Slepom

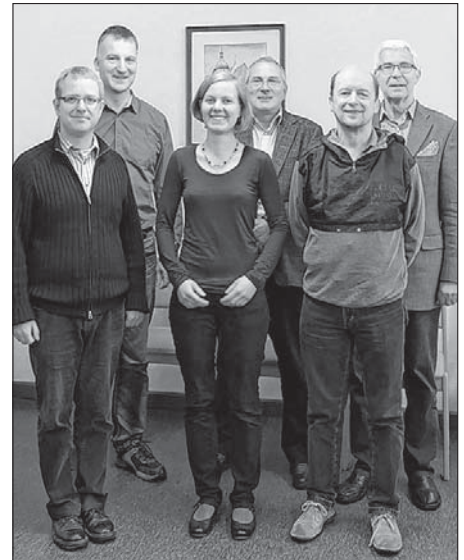
Wutoru, 28. apryla, zetka so sydom ordi-nowanych duchownych, kotřiž su w serbskim wosadnym žiwjenju angažowani, k Serbskej přédarskej konferency w Slepom. Zetkanje zahaji so w jutrownje wupyšenej Slepjanskej cyrkwi, w kotrejž měješe fararka Malinkowa nutrnosť. Wona pokaza na wołtarny křiž, kiž běchu wosadni z girlandu wupyšili. Dorothea von Philipsborn bě jón 1948 rězbariła, předžělujo při tym wšitke swoje wójsnje a powójsnje dožiwjenja. Swěćeše so jutrowna swěčka, kiž běchu džěci Rownjanskeje pěstowarnije wudebili.

Na wuradźowanju w bywšej farskej bróžni předstajichu so duchowni w serbskej rěči. Wobjednachu so wosebitej wjerškaj lěta 2015: Łužiski cyrkwinski dzeń 4. julija w Choćebuzu a Serbski cyrkwinski dzeń 4. a 5. julija we Wuježku a w Bukecach. Wobžarowaše so terminowe dwójenje, kotrež pak so njeda změnić. Farar Kšenka rozprawješe wo spěwniku za młodostnych, kotryž ma w blišim času we Wichern-nakładnistwje w Berlinje wuńć. Klětnjanski farar Jordanov porěča wo zhro-

madnym džěle we Wochozach při wutwarje Šwjeloweje bróžnje na farskej zahrodze. Wobšěrnje rozložil fararka Malinkowa položenje w Slepjanskej wosadze, w kotrejž knježi wulka njewěstosć přesydljenja dla. Politiske položenje je njejasne, dokelž njeje wěstosće wo přichodze lužiskeje brunicy.

Sup. Malink předstaji ideju Lutheroweje zahrody we Wittenbergu. Před tamnišimi měšćanskimi murjemi ma so w formje Lutheroweje róže nasadzić 500 štomow, kotrež so wot wosadow a cyrkwjow z cyłeho swěta darja. Tež Serbja chcedža tam štom sadzić w spominanju na dobroty, kotrež su z Wittenbergskeje reformacije za nich wušli. Jako termin za sadženje štoma postaji so 19. september tuteho lěta. Zdobom maja so w domiznje štomy sadžeć. To ma so stać w Bukecach, w Slepom a snadž tež w Janšojcach.

Wuradźowanje zakónči so ze zhromadnym wobjedom. Serbska přédarska konferenca ma so tež klětu zaso přewjesć, drje znowa w Slepom, dokelž leži wjes centralnje za wšěch wobdžělnikow. *jm*

Na Serbskej přédarskej konferency wobdžělichu so (wotlěwa) farar Rummel z Hodžija, farar Haenchen z Bukec, fararka Malinkowa ze Slepoho, sup. Malink z Budyšina, farar Kšenka z Nosydlojc a farar n. w. Pjech z Berlina. Klětnjanski farar Jordanov dyrbyeše službnych winowatosćow dla zašo woteńć.

Nowe zwony za Poršisku cyrkej poswjećene

Z poswjećenjom třoch nowych mjedžanych zwonow Poršiskeje cyrkwy je so na njedzeli Rogate, 10. meje, wulke předewzaće wosady a spěchowanskeho towarstwa wuspěšnje zakónčiło. Spěchowanske towarstwo běchu 2012 založili. Mnozy sponzorjo a pomocnicy předewzaće podpěrachu, tak zo běchu hižo loni w lěcu nowe zwony w Lauchhammerje leć móhli.

Na poswjećenskej njedzeli běštej rjenje wupyšenej konjacej zaprahaj po puću, zo byštej zwony wšitkim wobydlerjam Poršiskeje wosady předstajiloj. Mjeńšej zwonaj čehnješe zaprah ze štyrjomi konjemi z Kumšic přez Konjegy, Nowe Poršicy, Kubšicy a Bošecy. Wulki zwón jědžeše na dwukonjacym zaprahu wot Přiwćic přez Budyšink a Krakecy. W Lětonju so wobaj zetkaštej a podaštej so zhromadnje do Poršic. Tam džěše hišće raz přez cyłu wjes, doniž jej skónčnje před cyrkwu pod zynkami wosadnych dujerjow njewitachu.

Serbski superintendent Jan Malink z Budyšina a Wósporski farar Bernd Görk zwony poswjećištaj. Po kěrluš, čitanju jich napisow a po modlitwje buchu do služby za Boha a cyrkej stajene, na což so trójce z hamorom poklepnychu. Tak běchu přeni raz zynki nowych zwonow słyšeć. Wulke mu zwonej da Matthias Witschas z Kumšic zaklinčeć, kotryž bě jako zastupowacy předsyda zwonoweho towarstwa wšitke nitki w ruce dźeržał. Wo mjeńši zwón poklepny najstarša člonka Poršiskeje wosady

Erna Schäfer a srjedźnemu zwonej daštej Luisa Kallauch a Pauline Quiel z Młodeje wosady zaklinčeć.

Poswjećenju zwonow přizamkny so němsko-serbska Boža služba w cyrkwi. Sup. Malink předowaše wo napisach zwonow, kotrež su wěnowane Božemu słowu, měrej a lubosći. Wón wuzběhny, zo maja zwony dwurěčne napisy, kotrež su wupyta-

ne po historiskich přikładach, a napominaše wosadu, zwony nic jenož słyšeć, ale tež jich wołanje do Božeho doma sčehować. Kemše wobrubištej pozawnowy chór a cyrkwinski chór, kotryž zanjese znaty kěrluš „Knjezowy jandžel“ němsce a serbsce.

Po kemšach so wšitcy ke kofejaj a bjesadze na farskim dworje zetkachu.

C. S. / T.M.

Po rjanej nalětnjej krajnje wjezeštej zaprahaj njedzeli, 10. meje, tři nowe zwony přez wosadne wjeski do Poršic k poswjećenju.

Foće: C. Schumann, priwatne

Momenty-DOKUMENTY

Zajimawa wustajeńca z fotami Arnošta Černika w Budyskim Serbskim instituće

„Serbski kulturny archiw přeprašuje z wustajeńcu na pućowanje přez Łužicu 60 lět wróćo do žiwjenja našich prjedownikow.“ Z tutymi słowami witaše dr. Annett Brězanowa 7. meje něhdže 20 zajimcow na wotewrjenje wustajeńcy z fotami Arnošta Černika. Za to je wědomostnica Budyskeho Serbskeho instituta z 1 500 fotografiow-diapozitiwow wuběr zestajila a do džewjeć tematiskich wobłukow rjadowała. Na wobrazach widžeć su domske z Hornjeje, Delnjeje a srjedźneje Łužicy. Dalše temy su zetkanja wjesnjawow, korčmy abo snopy a popy. Tež zhubjene wsy kaž na přikład Čelno abo Hněwsecy, hdžež je džensa Budyski spjaty jězor, so na fotach jewja.

Štó pak bě Arnošt Černik a čehodla je wón runje w 1950tych lětach tak wjele lužiskich motiwow fotografował?

Arnošt Černik (1910–1988) narodži so w Slepom jako najmlódše wot štyrjoch džěć. Jedyn z jeho bratrow, Wylem, bu pozdžišo serbski farar we Wojerecach. Pólski přećel Serbow Alfons Parczewski zmóžni młodemu Arnoštej 1925 wopyt wučerskeho seminara w pólskim Ostrze-

Dr. Annett Brězanowa při wotewrjenju wustajeńcy

Foto: R. Šěnowa

Po kemšach w Slepom w nalěću 1956

szówje. Po tym skutkowaše Arnošt Černik jako wučer na wšelakich zakładnych šulach w Pólskej. 26lětny zložil wón němsku abituru w Berlinje, zo móhl tam a w Kralowcu (Königsberg) prawniske a statne wědomosće studować. Po zakončenju swogeho studija jako diplomowy ludowy hospodar dyrbješe 1940 do wójny. Wot 1945 do 1948 džělaše we wšelakich serbskich zarjadach a w Domowinje na polu hospodarstwa. Po tym poda so na Poznańsku uniwersitu, hdžež spožči so jemu 1950 doktorski titul za pólskorěčnu disertaciju wo hospodarskim a narodnostnym položěnjem we Łužicy. Po wučerskim skutkowanju w Budyšinje a džěle jako wotradnik za planowanje a statistiku w Serbskim zarjedze nastupi wón na Humboldtowej uniwersiće w Berlinje wědomostnu aspiranturu.

W lětach 1954–1958 zestaji Arnošt Černik jako přistajeny Instituta za serbski ludospyt „Wobydlersku statistiku serbskeje Łužicy“. We wobłuku tuteho projekta zběraše zdobom daty k drastam a socialno-

ekonomiskej strukturje. Nimo teho zapisa z pomocu dowěrnikow ležownosne mjena za cyłu serbsku Łužicu jako kartaju a na wotpowědnych kartach, kotraž pak njesmědžachu so w NDRskim času wozjewić. Wuslědky jeho sledženjow wozjewichu so hakle po přewróće 1995 w publikaciji Ludwiga Ele „Sprachenpolitik in der Lausitz“.

Dokumenty, kotraž nastachu w zwisku z tutym projektom, dochadźachu do Serbskeho kulturneho archiwa we wjacorych etapach. Džěl projekta bě wobšěrna fotowa dokumentacija. Wona pak bě po Černikowym wuprajenju w rozmołwje z institutnymi sobudžělačerjemi w lěće 1978 jenož pódlanska zaběra – „bjez někajkeho sytema“, takrjec pod heslom: „Čehodla nimo jěć, hdyž hižo raz tam sy?“

Bjezdweľa maja fotografije wysoku dokumentarisku hódnotu, přetož pokazuja wšědne wjesne žiwjenje, burske statoki, dróhi, mosty a přrodu 1950tych lět we Łužicy. A zajimawe je přirunować motiwy z džensnišimi wobstejnoscemi. Na domach a dróhach su spóznać najwjetše změny. Awta so na wobrazach lédma jewja, a hdyž tola, potom jenož awto, z kotrymž Arnošt Černik po kraju jězdžeše.

Počahuju so na fotografowane městnosće naliči dr. Annett Brězanowa wjac hač 70 rjanych serbskich wjesnych mjenow, kaž na přikład Cympl, Turjej, Lejno, Rowno, Wóškalawa, Mihoraz, Radwor, Zabrod, Dešno a Brězow. Melodija mjenow a fotografijow klinčeše dale w ludowym spěwje „Tam w tej nowej zagroze“ (wobdžělany wot J. P. Nagela), kotryž zanjesje pjeć sobudžělačerkow Serbskeho kulturneho archiwa a centralneje biblioteki. Wone su při zestajenju zajimaweje fotoweje wustajeńcy sobu džělali, za což so jim dr. Annett Brězanowa na wotewrjenju wutrobnje podžakowa.

Měřana Cušcyňa

Arnošt Černik nalěto 1956 po puću do Čelnoho

Foće: SKA, A. Černik

Wo němskim spěchowarju Serbow

Wustajeńca wo fararju a wučerju J. F. G. Schmutzu w Delnim Wujězdze wotewrjena

Mjez lětomaj 1742 a 1745 skutkowaše w Delnim Wujězdze za wučerja a fararja Johann Friedrich Gottfried Schmutz. Wón běše so 18. meje 1715 w Straßburgu w El-saskej narodźił a naposledk był farar w Meuro pola Wittenberga, hdžež w lěće 1798 zemrě. Składnostnje jeho 300. narodnin je Delnjowujězdžanske towarstwo Adelspädagogium-Dannenberghaus wustajeńcu přihotowało, kotraž so njedźelu, 17. meje, swjatočnje wotewri.

Předsydka towarstwa Johanna Gruner witaše na wotewrjenju na 40 wopytowarjow. W swojej narěči skedźbni na něhdy serbsku wjes Delni Wujězd, w kotrejž je džensa serbska rěč womejknjła. Jenož někotři ludžo staršeje generacije ju hišće rěča. Jedna z nich, knjeni Helene Günzelo-

wa, dźowka njeboh Gustawa Mertina, běše na wotewrjenju přitomna. Njehladajo na to so Wujězdženjo za serbske stawizny swojeje wsy zajimuju. Tak so tež poradži přihotować informatiwnu a derje wuhotowanu wustajeńcu wo Wujězdžanskim wustawje a skutkowanju fararja Schmutza. Knjeni Gruner dźakowaše so za podpěru, kotruž běchu dostali wot knjeni Lubiny Malinkoweje ze Spitzkunnersdorfa, dr. Sonje Wölkoweje a dr. Annett Brězanoweje ze Serbskeho instituta w Budyšinje, wosadneho fararja Matthiasa Gnüchtela, knjeni Evelory Kelle a fararki Andreje John, wobaj z Meuro, a knjeza Manfreda Zahrodnika ze Suhla.

Městopředsyda Domowiny Marko Hančik wuzběhny w swojej narěči spomóžne

skutkowanje muža němskeho pochada, kotryž bě za krótki čas serbsku rěč nawuknył, studentow w serbsčinje wukublał a za to trěbne wučbnicy sam zestajał.

Swjedženski přednošk na wotewrjenju měješe cyrkwinska stawiznarka Lubina Malinkowa. Wona wupraji swoju radosć nad njewšednym zajimom a angažementom Wujězdžanow za stawizny. Wažny wotrězk tutech stawiznow twori Wujězdžanski wustaw, kotryž běše Friedrich Casper von Gersdorf w lěće 1743 založil. Na pjeć lět běše so knjeni Malinkowa z njewšednym zemjanom a jeho wuznamom za Serbow zaběrała. Von Gersdorf zasadžowaše so za kublanje ludnosće a džiwaše na to, zo so Serbja tež w swojej maćerščinje wuwučuju. Prócowaje so wo dobrych wučerjow za swój wustaw, a tak přińdže tež J. F. G. Schmutz do Delnjeho Wujězda. Tu napisa serbsku gramatiku a serbsko-němski słownik, z čimž sej wulke zaslužby wo serbsku rěč zdoby (hlej Pomhaj Bóh, č. 5/2015).

Wuslědk slědženjow Lubiny Malinkoweje je disertacija, kotruž zapoda džen po wotewrjenju wustajeńcy na uniwersitu w Jenje. Nadžijamy so, zo změjemy bórže zajimawu publikaciju, kotraž předstaji nam džěl z bohatych stawiznow ewangel-skich Serbow.

Wustajeńca w něhdyšim Schlecker-wobchodze w Delnim Wujězdze je hač do 28. junija kóždu njedźelu wot 13.00 do 17.00 hodž. wotewrjena. Terminy zwonka wotewrjenskich časow móžeja sej zajimcy z Johannu Gruner pod telefonowym čisłom 035728 80214 wujednać. **Měrcin Wirth**

Na wotewrjenskim zarjadowanju w Delnim Wujězdze předstaji Lubina Malinkowa (nalěwo) zaslužby fararja Schmutza. Foto: M. Wirth

Z předsydstwa SET

Na swojim wuradźowanju dnja 30. apryla w Budyskim Serbskim domje zaběrachu so člonjo předsydstwa Serbskeho ewangel-skeho towarstwa wosebje z programom lětušeho cyrkwinskeho dnja w Bukecach. Superintendent Malink informowaše wo tym, zo maja někotre serbske wosady wot-pohlad, Lutherowe štomy sadzić, na při-kład w Slepom, Bukecach a Janšojach. Nimo teho planuju Serbja so projektej Lu-theroweje zahrody we Wittenbergu při-zamknýć a tam tehorunja štom sadzić. To ma so stać sobotu, 19. septembra 2015. Zajimcy, kiž chcedža so tam wobdželić, su witaní.

Dalša džělarnička serbskich Bjesadow přihotuje so za 27. februar 2016 w Bukecach. Přichodne wuradźowanje předsydstwa SET budže wutoru, 25. awgusta, w Serbskim domje w Budyšinje. **M. Wirth**

Dr. Carsten Rentzing nowy sakski biskop

Nowy biskop dr. Rentzing Foto: S. Giersch

Hakle po dwěmaj dnjomaj a šesćkrótnych wólbach wuzwoli 27. krajna synoda nowe-ho biskopa sakskeje krajneje cyrkwy. Ze 40 z dohromady 80 hłosow přesadzi so njedźelu, 31. meje, po napjatej wólbnej procedurje farar dr. Carsten Rentzing pře-čiwu třom dalšim kandidatam.

47lětny dr. Rentzing pochadža z Berlina a je hakle jako dorosčeny ke křesćanskej wěrje namakał. Wón je nan štyrjoch džěci a skutkuje wot lěta 2010 jako farar we vogtlandskim Markneukirchenje. Do teho zastawaše jednaće lět farske zastojnstwo w Annabergu-Buchholzu. Wón je sobustaw 27. krajneje synody a zastupowaše dotal saksku krajnu cyrkej w 12. EKD-synodze a w 12. generalnej synodze VELKD.

Do zastojnstwa zapokazany budže no- wy biskop 29. awgusta w Křižnej cyrkwi w Drježdžanach. **T.M.**

Ze stawiznow Poršiskich zwonow

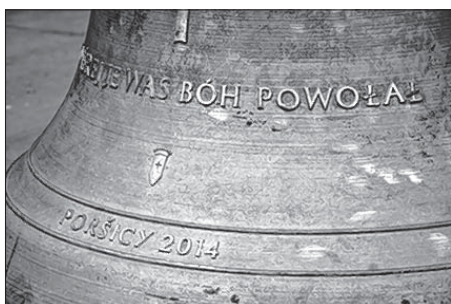
Krótki přehlad wo zwonach Poršiskeho Božeho domu w běhu lětstotkow

Zwony doreformaciskeho časa

W léce 1719 staru cyrkej w Poršicach torhachu a na jeje městnje hač do 1722 nowy Boží dom natwarichu. Za čas twara postajichu wěžu z duboweho drjewa, kotraž bě na starej cyrkwi stała, nachwilnje na kěrchowje. 1724 natwarichu na wuchodnej stronje cyrkwyje nowu wěžu z kamjenjow a powěsnychu do njeje tři zwoony ze stareje cyrkwyje, kotraž pochádzachu z doreformaciskeho časa.

Na wulkim zwonje steješe w tak mjenowanym mnišim pismje lačonski napis: „o rex gloriae veni cum pace ave maria gratiae plena.“ (Ow kralo krasnosće, přińdź z měrom. Strowa sy, Marja, hnady poľna.) Mjez jednotliwymi słowami běchu małe zwónčki zwobraznjene. Napis na srjedźnym zwonje bě tehorunja lačonski: „o rex gloriae veni cum pace S. Maria.“ (Ow kralo krasnosće, přińdź z měrom, swj. Marja.) Mały zwón bě bjez napisma.

Za čas napoleonskich wójnow so Poršiska cyrkej a jeje wěža w bitwje pola Budyšina 21. meje 1813 dospołnje zničítej. Při tym so we wulkim wohenju wšitke tři zwoony rozeškrěchu.

Serbske napisy na třoch nowych Poršiskich zwonach

Fota: M. Witschas

Fararjej Bernd Görk z Wósporka (nalěwo) a Jan Malink z Budyšina zwoony w hasce mjez Poršiskej cyrkwy a bywšej šulu poswjećštaj.

Foto: C. Schumann

Tři zwoony z lět 1815/1854

Po swojim zničenju w bitwje pola Budyšina so cyrkej bórže zaso natwari. Zdobom dósta tři nowe zwoony, kotraž so 1815 w znatej Gruhlece zwonylijerni w Małym Wjelkowje lijachu.

Napismo wulkeho zwoona džensa hižo znate njeje, bě pak prawdžepodobnje w němskej rěči. Na srjedźnym zwonje steješej wobšěrnej němskej napismje, na přednjeje stronje: „So wie der Klang im Ohr vergehet, / der mächtig tönend ihr entschallt, / so lehre sie, daß nichts besteht, / daß alles Irdische verhallt.“ a na zadnjeje stronje: „Nach Zerschmelzung der drei Glocken bei dem Brande der Kirche von Purschwitz in der Schlacht am 21. May 1813 wurden dieselben neu gegossen von Friedrich Gruhl in Kleinwelke 1815.“ Mały zwón so po wšěm zdaću jako smjertny wužiwaše a měješe wotpowědny napis: „Ernst begleiten ihre Trauerschläge einen Wanderer auf dem letzten Wege. / Gegossen von Friedrich Gruhl in Kleinwelke 1815.“

Wulki zwón z lěta 1815 pukny so dnja 22. decembra 1853. Na to jón z wěže wzaču a w Gruhlece zwonylijerni znowa leč dachu. Hižo 12. apryla 1854 wróci so wobnowjenu zwón na Poršisku cyrkwinu wěžu. Wón bě wudebjeny z woponom kolatora Poršiskeje cyrkwyje, ryčerkublerja von Döringa, a měješe napismje w němskej a serbskej rěči. Na jedneje stronje steješe: „Die im Jahre 1815 gegossene und am 22. Dezember 1853 gesprungene Glocke wurde auf Anordnung des Kollator Herrn David Moritz Anton von Döring, Hauptmann von

der Armee, auf Purschwitz, umgegossen von Friedrich Gruhl in Kleinwelke 1854.“ a na tamnej: „Čzescz budź Bohu w tej wyšokosczi. / Pfarrer H. A. Krüger, Kirchschullehrer E. E. Rothenburg, Kirchväter A. Mittasch und J. Hettmann.“

Tute tři zwoony, dwaj z lěta 1815 a jedyn z lěta 1854, služachu wosadže hač do časa Prěnjeje swětoweje wójny, hdyž dyrbjachu so po wšěm kraju zwoony jako material za wojsku industriju wotedać. Tak so Poršičenjo 23. julija 1917 w swjedženkich kemšach z dwěmaj zwonomaj rozžochnowachu. Přichodny džen wulki a srjedźny zwón k rozeškrěću wotwjezechu. Mały zwón smědžachu sej wobchować. Wón služese wosadže dale hač do powójnskeho lěta 1919.

Tři zwoony z lěta 1919

Po Prěnjeje swětoweje wójnje da sej Poršiska wosada 1919 tři nowe zwoony wot firmy Franz Schilling & Söhne w Apoldže leć. K temu wotedachu jako material k rozeškrěću swój mały zwón z lěta 1815, kotryž bě wójnu přetrał. Poswjećenje třoch nowych zwonow wotmě so w oktobru 1920: Dnja 15. oktobra zwoony do Poršic witachu, 18. oktobra je na wěžu sčahnychu a 24. oktobra wone přeni raz zaklinčachu.

Wšitke tři zwoony mějachu napisma w němskej a serbskej rěči. Na wulkim zwonje steješe na jednym boku: „Čzescz budź Bohu we wyšokosczi! / O Land, Land, Land, höre des Herrn Wort.“ a na tamnym: „Die in der Schlacht am 21. Mai 1813 beim Brande der Kirche zerschmolzenen und 1815 neuerstandenen Glocken wurden ⇒

⇒ im Kriege 1917 abgeliefert und durch die Opferwilligkeit der Gemeinde 1919 neu gegossen.“ Srjedźny zwón měješe přědku napis: „Lasset euch versöhnen mit Gott! / Pójcze, pschetož wschitko je hoto-we!“ a zady: „Gegossen von Franz Schilling Söhne in Apolda.“ Mały zwón bě darta serbska kublerska swójbja z Kumšic. Tehodla dósta zwón přědku scěhowacy napis: „Je hišće druhi sabatny / wotpočink wostajeny Božemu ludu! / Darjeny wot Gudec swójby w Kumšicach 1919.“ a zady: „Gegossen von Franz Schilling Söhne in Apolda.“

Wulki a srjedźny zwón služestěj Poršiskej wosadze jenož mały wjac hač dwaj lětdžesatkaj. W aprylu 1942 dyrbeštej so wote-dać a stašej so z woporum Druheje swětoweje wójny. Mały zwón pak smědžeše sej wosada wobchowac.

Tři zwony z lěta 1949

Wot lěta 1949 wisachu na Poršiskej wěži štyri zwony: mały mjedžany z lěta 1919, kotryž bě Druhu swětowu wójnu přetrał, a tři nowe zwony z lěta 1949. Tute běchu so zhotowili w lijerni Schilling & Lattermann w Apoldze a Morgenröthe a běchu w powójskej nuzy w tehdyšim sowjetskim wobsadniskim pasmje, hdžež bě bronza žadna, ze železa late. Wšitke su džensa hišće zdžeržane. Su jara skromnje wudbjene a maja němske a serbske napisy.

Wulki zwón je na Boha wusměrjeny, nosy znamjo wulkeho křiža a napisaj „Ehre sei Gott in der Höhe + Prawdosć powyšši lud +“. Srjedźny zwón je Jezusej wěnowany, je wupyšeny z Chrystusowym monogramom a ma napisaj „Den Frieden gebe ich euch + Zbóžni su ci měrni +“. Mały třeci zwón ma tehornja křiž a wozjewja w swojimaj napisomaj poselstwo lubosće: „Die Liebe höret nimmer auf + Wostańće w mojej lubosći +“. Na zadnjeje stronje wšěch třoch zwonow namakaja so napis „Purschwitz / 1949“ kaž tež signetaj lijernje Schilling & Lattermann w Apoldze a Morgenröthe.

Njehladajo na tři nowe železne zwony wobchowa sej wosada swój mały mjedžany zwón z lěta 1919. Tak wołachu wot lěta 1949 štyri zwony kemšerjow do Poršiskeho Božeho domu.

Tři zwony z lěta 2014

Po poł lětsotku wužiwanja běchu železne zwony zezewawjene a w dalokej měrje přetřebane. Tehodla založi so w juniju 2012 spěchowanske towarstwo we wosadze, kotraž staji sebi nadawk, hač k 200. jubilejow nowonatwara Božeho domu w lěće 2016 stare železne na nowe mjedžane zwony wuměnić. W běhu krótkeho časa poradzi so towarstwu telko pjenježnych srědkow nahromadzić, zo móžachu zwony hižo dočasne zhotowić dać. Loni kónc awgusta so wone w Lauchhammerje lijachu

a měsacaj pozdžišo so do Poršic witachu.

Nastupajo wudbjenje a napisma zwonow pytaše sej towarstwo poradžowanje. Po zhrmadnym wuradžowanju rozsudži so, kóždemu zwonej wěnowac wěstu temu a wšitke wuhotowac z dwurěčnymi napisami. Bjez dlěšeho wahanja přewzachu so napisy, kotraž bě awtorka tuteho přinoška zdžela na zakładze přjedawšich Poršiskich zwonowych napisow namjetowata.

Wulki zwón je wěnowany Božej česći a jeho słowu a ma na jedneje stronje napiso „O Land, Land, Land, höre des Herrn Wort“ a na druhej „Česć budź Bohu we wysokosći“. Srjedźny zwón zwuraznja Boži měr a ma temu wotpowědujo napisaj „Gnade sei mit euch und Frieden“ a „K měrej je was Bóh powołať“. Mały zwón je wěnowany Božej lubosći, wo kotrejž řečitej napisaj „Gott ist die Liebe“ a „Lubosć nihdy njepřestane“. Na wšěch třoch zwonach stej tež mjeno wosady we wobemaj řečomaj a lětoličba leća: „Purschwitz 2014 / Poršicy 2014“. Wudbjeny je kóždy zwón z wulkim křižom, winowej ranku a znamješkom lijernje.

Na njedželi Rogate, 10. meje 2015, móžachu Poršičenjo tři nowe zwony poswečić. Hromadze z małym zwonom z lěta 1919 maja nětko zaso štyri zwony na wěži, kotraž na njedželi Swjateje Trojicy, 31. meje, přeni króć hromadze zaklinčachu. Tři wuslužene železne zwony z lěta 1949 dóstachu dostojne městno na kěrchowje blisko cyrkweje, hdžež móža sej je wopytowarjo kóždy čas wobhladać.

Zjimanje

Ze stalětnych stawiznow Poršiskeho Božeho domu wěmy wo dohromady 16 zwonach. Sydom z nich stachu so z woporum třoch wójnow w 19. a 20. lětsotku, dwě

Tóžšto darow běchu sobustawy 2012 založeného spěchowanskeho towarstwa za nowe zwony nazběrali. Foto: C. Schumann

buštej přelatej (1854 a 1919). Dalšich sydom zwonow je džensa hišće zdžeržanych – štyri mjedžane wukonjenja swoju službu na cyrkwinej wěži, tři železne su jako pomnik na kěrchowje postajene.

Prěnje nam znate Poršiske zwony mějachu łaćonske a dalše němske napisy. Po narodnym wozrođenju srjedz 19. lětsotka jewješe so 1854 přeni serbski napis. Z toho časa so wšitke zwony z němsko-serbskimi napisami wuhotowachu. Džensa je wosada w dalokej měrje přeněmčena. Čim chwalobnišo ma so wuzběhnyć, zo so Poršičenjo tež při swojich nowych zwonach zaso za konsekwentnu dwurěčnosť rozsudžichu. **Trudla Malinkowa**

Za dodžeržane tři železne zwony z lěta 1949 je Poršiska wosada připrawila dostojne městno na kěrchowje blisko cyrkweje. Foto: T. Malinkowa

Swjedžen' nutřkowneho misionstwa w Hbjelsku před 150 lětami

Mysl wonkowneho kaž tež nutřkowneho misionstwa běše w serbskich wosadach něhdy jara rozšěrjena. Njesnadna je ličba Serbow, kiž w zamórskich krajach jako misionaroyo skutkowachu. Druzy stupichu do služby nutřkowneho misionstwa a džělach jako diakonojo a diakonisy w domiznje na dobro pomocy potřebnych. Wjele pjenjěz składowaše so w serbskich wosadach za zaměry misionstwa. Serbja mějachu swoje misioniske časopisy, misioniske towarstwa a misioniske swjedženje, kotrež so kóždy lěto w druhej wosadze wotměwachu. Z dołheje tradicije misioniskich swjedženjow nasta po Druhej swětowej wójnje nowa tradicija kóždolětnych Serbskich ewangelskich cyrkwiniskich dnjow.

Prěni swjedžen' nutřkowneho misionstwa w Serbach wotmě so na swjedženju Swjateje Trojicy, 11. junija 1865, w Hbjelsku pola Wósporka. Wozjewimy wo nim rozprawu, wotčišćanu w Serbskich Nowinach 17. junija 1865 a napisanu wot wěsteho knjeza „-k.“, prawdžepodobnje tehdyšeho Hbjelšćanskeho fararja Korle Ludwiga Delanka. Z jeho přinoška dóstanjemy začišć wo tym, kak so před połdra lětstotkom w serbskich wosadach cyrkwiniske swjedženje swjećachu.

Z Hbjelska. Towarstwo nutřkowneho misionstwa dźeržeše tu na swjedženju Swjateje Trojicy swój najprěni swjedžen' w Serbach. To bě krasny, pozběhawacy swjedžen'. Naš wysoce česćeny hnadny k. krajnostaři ze Seydewitz bě k temu za němškeho předarja k. fararja z Kuneric, kiž po swojim francoskim mjenje Suin de Boutemard rěka, a za serbskeho předarja k. fararja Imiša z Hodžija přeprysyl. Naš Bo-

Cyrkej w Hbjelsku sewjernje Wósporka w narańšich Serbach, hdžež swjećachu před połdra lětstotkom přěni swjedžen' nutřkowneho misionstwa w Serbach

ži dom bě z pletwami a wěncami rjenje wudebjeny. Popołdnu w dwěmaj so němške kemšenje započa. Naš k. farar Delank wotdźerža wołtarnu Božu službu. Přědowanje knjeza Suin de Boutemarda bě jara rjane a zajimace. Wón po scěnju zhubjeného syna zabłudženje a wobroćenje wulkeho džěla wosebje měšćanskeje, rjemjesniskeje młodžiny ze žiwymi barbami wopisa a jara drobnje a duchapołnje wukładowaše. Wołtarnu modlitwu měješe k wobzamknjenju k. farar Meißner z Měrjowa, kiž tež požohnowanje, nic spěwajo, ale na pačerje wudžěli.

Bórže po štyrjoch so serbske kemšenje při přepjelnjenej cyrkwi započa; wjele luda dyrbješe wonka stejo wostać. K. farar Domaška z Nosaćic wotspěwa intonaciju a kolektu a čitaše 23. psalm. Přědowanje

dźeržeše pak k. farar Imiš z Hodžija tak wosebne a wuběrne, tak mócné a miłe, zo so njemóžachu naposluchać. Drje žana wutroba njewosta njehnuta. Za tekst měješe džeńske słowo z bibliskeho pućnika, 1. Jana na 4,5, po kotrymž rozestaji „krasnosć nutřkowneho misionstwa 1. po jeho wojowarjach, zo su z Boha narodženi, a 2. po jeho dobyćach, zo z wěru swět přewinu. (To napisawši k. fararja Imiša ponižnje a wutrobnje prosymy, zo chcył tak dobry być a tuto swoje přědowanje wotčišćeć dać.) K wobzamknjenju spěwaše k. farar Brósk z Křišowa wołtarnu modlitwu a wudžěli požohnowanje. Před cyrkwinymi durjemi so přez 23. tol. za wotpohlady nutřkowneho misionstwa naskładowa.

Po kemšach bě wulka ludowa zhromadźizna pod hołym njebjom na knježim dworje dźeržana, hdžež bě nachwilna klětko zestajana. Tam Měrjowski a Kuneričan kk. fararjaj němski a Hodžijski a Nosaćki kk. fararjaj serbski k zhromadženemu ludej rěčachu, štož bě wšitko jara zbudźace a natwarjace.

Tež je so nam jara dobre zdało, zo měješe w tej zhromadźiznje wšón lud składnosć, dobre serbske a němške knihi a knižki kupować. Při tym bě to jara lubozne, zo naš hnadny knjez ryćerkubler Reddelin, kiž je scyła tón swjedžen' jara podpěrał kaž tež kk. předarjow w swojim hrodze hospodował, měješe mjez ludom stejo cyły skład serbskich nabožnych knihow, jako „Lećace listy“, „Swj. adwenty“, „Adwentske harfy“, „Bibliske pućniki“ atd. před sobu ležo, kotrež rozpředawaše. Z wuspěwanjom serbskeho kěrluška „Njeh Bohu džakuje“ bu tón rjany swjedžen' wobzamknjeny.

Podala **T.M.**

Hbjelšćanski hród, před kotrymž so po kemšach ludowa zhromadźizna wotmě Foće: J. Maćij

Zeijlerjowa stwa w Rakečanskej farskej bróžni

Na internetnej stronje Rakečanskeje wosady steji napisane, zo je jedna rumnosť w farskej bróžni, kotraž bu w sydmdziesiątych lětach zašeho lětstotka na zetkaniščo wutwarjena, po drje najznačišim serbskim basniku Handriju Zeijlerju pomjenowana. Bohužel je to wosadnym lědma wědome. Jenož mało ludźi wě, zo je rumnosť po Zeijlerju pomjenowana. Wo wosebitych zwisках Zeijlerja do Rakec wšak tež njeje ničo znate.

Kak je dóšlo k Zeijlerjowej stwě w farskej bróžni?

Spočatk sydmdziesiątych lět 20. lětstotka skićeštej Rakečanska cyrkwe a tež farska bróžeň zawěrnó zrudny napohlad. 1973 diskutowaše cyrkwinske předstejičerstwo samo wo zwottorhanju stareje bróžnje, kotraž njebě w najlěpšim twarskim stawje. Na zbožo rozsudžichu so tehdy přečiwo torhanju a wobzamknychu město toho, zo so třecha bróžnje ponowi.

W slědowacych lětach steješe potom wonkowne wobnowjenje cyrkwe a wěže w srjedzišću. Ponowjenje wěže traješe hač do kónca přenjeho połěta 1975. Kermušu 1976 běše tež nowa fasada cyrkwe hotowa.

W tehdyšim času běše realizowane tajkich projektow jenož z mnohimi dobrowólnymi pomocnikami móžne. Bohudžak poradzi so cyrkwinskemu předstejičerstwu, wosebje pak fararjej Janej Lazarjej a kantorej Siegfriedej Bretscheje, zwólniwość mnohich wosadnych za tute přidatne džěło budžic a přez dołhi čas zdžeržeć. Wosada móžeše 1976 samo při zaróštowanju Křižneje cyrkwe w Drježdžanach pomhać.

Druhdy přińdže wjace pomocnikow na twarniščo, hač běchu za džěło při cyrkwi třebni. Tehodla započachu 1976 farsku bróžeň wurumować a přetwarjeć. Najprjedy chychu w nej tak mjenowanu zymsku cyrkwe zarjadować. Ale konkretny koncept abo samo eksaktny plan za přetwar nje předležese.

Wobkedžbujes-li tute wumějenje, móžeš wobdželenym twarskim džělačerjam k wuslědkej zawěrnó gratulować. Wot nazymy 1977 móžachu so nowe rjane rumnosće w přizemju farskeje bróžnje wužiwać. Wulka stwa dósta mjeno Thomasa Müntzerowa stwa a mała „šwedka jědžna bara“ bu po serbskim fararju a basniku Handriju Zeijlerju pomjenowana. Tehdyši serbski superintendent Gerhard Wirth dari wosadze wobraz Zeijlerja. Wobrazaj Müntzera a Zeijlerja wisaštej w rumnosćomaj. Stwě na łubi dóstaštej mjeno Dietricha Bonhoefferowa stwa a klubowa stwa.

Wobnowjena bróžeň skićeše dobre wumějenja nic jenož za wosadne džěło, ale tež za přewjedženje „ekumeniskich bazowych seminarow“. Přez tute bu Rakečanska wosada we wosmdziesiątych lětach

Pohlad do přjedawšeje Zeijlerjowej stwy (mała bara zady) w přizemju bróžnje

samo we wukraju jara znata. Po wotchadže fararja Lazarja nastupi 1991 Andreas Kecke zastojnstwo fararja w Rakecach. Wón a tehdyše cyrkwinske předstejičerstwo mjenještaj, so zo bara do cyrkwinskeho zetkanišća njehodži. Tehodla so 1997 w rumnosći bary nuznje třebna kuchnja zarjadowa. Na to dvě lěće žanu stwu Handrija Zeijlerja w Rakečanskej wosadze njemějachmy.

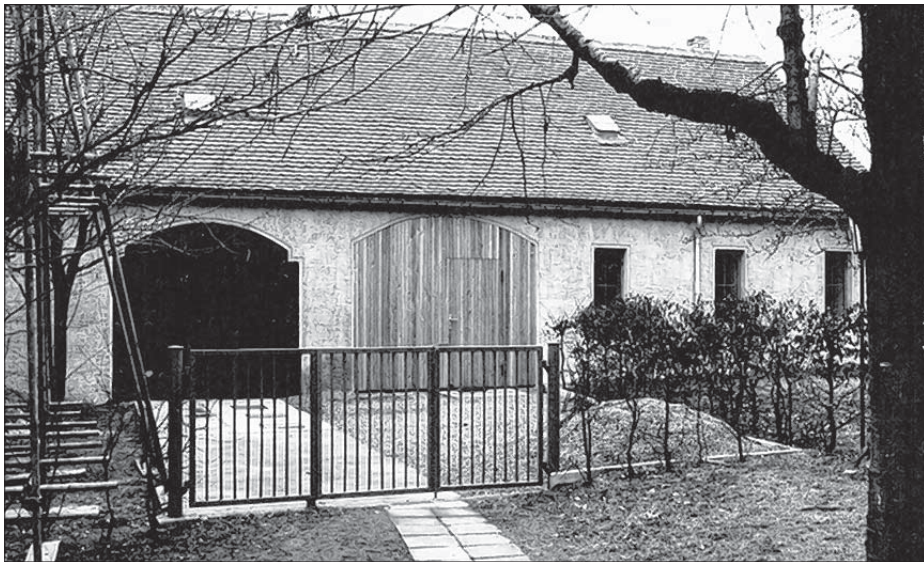
W zwisku z ponowjenjom třechi bróžnje w lěće 1999 so na łubi stwa Bonhoeffera a klubowa stwa hromadže kładžeštej. Nowa wjetša rumnosť bu njedželu, 26. septembra 1999, po němsko-serbskich kemšach wot fararjow Jana Malinka a Andreasa Kecke jako stwa Zeijlerja poswjećena. Pomjenowanje bě cyrkwinske předstejičerstwo wobzamknyło na namjet dr. Gerharda Herrmanna, kotryž so w Rakečanskej

wosadze wo serbske naležnosće staraše. Wobraz Zeijlerja džensa w tutej stwě wisa. Lědma pak so w zašłych lětach – snadž njezapkeje smjerće dr. Herrmanna dla – mjeno Zeijlerjowej stwy wužiwaše.

Wot lěta 2011 zetkawa so Rakečanska bjesada měsacnje k serbskim wječorkam. Zwjetša wužiwa Zeijlerjowu stwu za swoje zeńdženja. Stwa skići dobru atmosferu a tak wostawa člonam Bjesady a tež dalšim wosadnym Handrij Zeijler w pomjatu.

Zeijlerjowa stwa pak njeje jenička pokazka na Zeijlerja w Rakecach. Na parkowanišću gmejskeje rady na Dwórnišćowej steji wopomnjenski kamjeń, na kotrymž je napisane: „Handrij Zeijler – naš přiłkad“. Dyrbimy na to džywać, zo so kamjeń w zwisku z předwidžanym nowotwarom kupnicy předewzaća Netto njezhubi.

dr. Günter Holder

Rakečanska farska bróžeň za čas fararja Lazarja wokoło lěta 1975

Serbscy wučerjo-seniorojo městna reformacije wopytali

Kublanska wuprawa seniorow Serbskeho šulskeho towarstwa a dalších zajimcow wjedžeše wot 6. do 9. meje džewjećadwaceći wobdžělnikow do Wittenberga a wokolicy. Chcychmy předewšěm wopytać najwážniše městna reformaciskeho hibanja w Němskej před 500 lětami.

Prěni cil našeje wuprawy bě bagerowe město Ferropolis, město bywšeje wuhloweje jamy Golpa-sewjer, hdžež su hač do 1991 brunicu wudobywali. Džensa je to muzej industrijojeje kultury pod hołym njebjom, w kotrymž so hdys a hdys tež wulkokoncerty z hač do 100 000 wopytowarjami wotměwaja.

Popołdnu podachmy so w městačku Gräfenhainichen južnje Wittenberga na slědy znateho kěrlušerja Paula Gerhardta, kotryž je so tu 1607 narodził. W po nim pomjenowanej kapale zanjesechmy jeho kěrluš „Ja so ci, Božo, džakuju“ a we wulkej měščanskej cyrkwi dalši rjany spěw z jeho pjera, „Pój, wutroba, a wjesel so“. Z pomocu měščanskeje přewodnicy zeznamchmy so z twarskimi a historickimi zajimawosćemi rjaneho městačka na kromje Dübenskeje hole. Nólěh mějachmy we wjesnym hotelu w Braunsdorfje blisko Wittenberga – wsy, kotraž bu 1377 jako słowjanski kulowc založena.

Na druhi dzeń podachmy so do 40 kilometrow zdaleneho města Dessauwa,

**Pomnik Lutheroweje mandželskeje Kathari-
ny von Bora w zahrodze Lutheroweho domu
we Wittenbergu**

Foće: H. Gros

Serbscy wulětnikarjo na dworje hroda Hartenfels w Torgauwe

hdžež wopytachmy džělnarje swětoznateho Bauhauusa a Chěže mištrow – woboje swětowe kulturne herbstwo UNESCO. Tu skutkowaše w lětach mjez swětowymaj wójnomaj cyły rjad swětoslawnych architektow a wumělcow, kiž su hač do džensnišeho trajne slědy zawostajili.

Po připołdnu dojdžechmy sej do sławneho Wittenberga, z kotrehož je reformacija Martina Luthera wušła. Za dvě léce wopominamy 500lětnu róčnicu přibića jeho tezew wo wrota Hrodowskeje cyrkwe. Wopytachmy znate městna, kotraž su z reformaciju zwjazane: dom Luthera, dom Melanchthona, hród a Hrodowsku cyrkej – wšitke buchu w léce 1997 do lisčiny swětowego kulturneho herbstwa UNESCO přiwzate. Za Serbow je Wittenberg tež tehodla wuznamny, dokelž wobsteješe při tudyšej uniwersisce Serbske přědarske towarstwo, w kotrymž so serbscy studenća w přědowanju w swojej mačerščinje zwučowachu.

Třeći dzeń jědžechmy dopołdnu do 30 kilometrow zdaleneho Oranienbauma, hdžež nas přewodnica po hrodze, parku a městačku wjedžeše. Wobdžiwachmy zajimawy barokowy ensemble z nižozemskim razom, kotryž nasta na kóncu 17. lěstotka jako sydło wudowy Georga II. z Anhalta-Dessauwa. Po dalšej krótkej jězbje dóstachmy so do městačka Wörlitz z jeho přewšo rjanym jendželskim parkom, po kotrymž so z wěcywustojnej wjednicu cyły hodžinu přechodžowachmy. Gondolieroj wjezechu nas z čołmami po jězorje, kiž je nastal přez mortwy wuběžk bliskeho

Łobja. Přizamkny so hišće zajimawe wodženje po hrodze, kotryž běše z modernymi techniskimi finesami swjeho časa wuhotowany. Hakle w poslednich lětach restawrowane rumnosće, jich wuhotowanje a wozdoba su nas ze swjim blyšcom překwapili.

Posledni dzeń swjeteje jězby podachmy so do Torgauwa. Tež tute město bě něhdy słowjanske sydlišće a dósta w srjedzowěku měščanske prawo. Při Łobju blisko Torgauwa zetkachy so 25. apryla 1945 sowjetscy a ameriscy wojacy. Po wobhladanju města podachmy so na hród Hartenfels, kotryž běše něhdy sydło Mišnjanskich markhrabjow a sakskich kurwjerchow a je džensa wulkotny přiklad twarskeho wumělstwa renesansy. Hrodowska cyrkej bu po předstawach Luthera do wobstajeceho twara zaměstnjena, po protestantskim wašnju bjez wosebitych wozdobow wuhotowana a 1544 poswjećena. W léce 2004 prezentowaše so na hrodze sakska krajna wustajeńca a lětsa srjedz meje su tu wotewrili wustajeńcu k 500. jubilejej reformacije.

We Wittenbergu a w Torgauwe smy nazornje nazhonili, zo běše reformacija zwjazana z nowym duchom we wšěch worštach ludnosće. Přez nju njeje so jenož cyrkej změniła, ale tež wšě dalše wobłuki towaršnosće so wobnowichu. Tehodla zamó so wona w Němskej a w mnohich krajach swěta přědobyc. Tež my Serbja mamy so jej wjele džakować hladajo na bohate wuwie našeho pismowstwa a našeje kultury.

Helmut Gros

Sćin so chowa

druhdy so stróžełe w Sprjewi špiheluja
hdyž zhubjeja so słowa serbske
z taflow a pućnikow
jako bychy byli strašne smužkate
a potajne hóčkate
za maski halekacych za hajldomiznu
kiž boja so wódneho muža a napisa
Witajće k nam
do města z jeničkej serbskej kniharnju
swěta

kotrejž Smolerjec rěkaju po nakladniku
slowjanskeho ducha a skutka
na Hrodžišku slónčko w boži doměk dže
nad wěžemi čahaja šere mróčele
sćin so chowa tučalka so směje
do směra *Hory módre ja was znaju*
slěbroklinčne zynki na lěsnych šćežkach
něhdy hosći z *Pomhaj Bóh* witachu
a pućowarjo so prašachu za Prašicu
štož je Mješiski bok hory Čornobóh
tam w skaliznach bóle na wjeršku
drje tež Serbam přichod wěšćachu

Měrana Cušcyňa

Wopomnjeće Fryca Fobowa

Pjatk po swjatkach, 29. meje, wotmě so w Choćebuzu hłowna zhromadźizna Mašicy Serbskeje. Nimo rozprawy předsydy wo projektach MS stýsachmy přednošk Bena Pěški z Bórkowow wo jeho dopomnjenkach na čas jako delnjoserbski wučer z Hornjeje Łužicy. Žiwa diskusija po tym wobjednowaše zakładne prašenje počaha mjez Hornjeje a Delnjeje Łužicy. Džěl přitomnych měnješe, zo bě to zmylk, zo su Hornjoserbja jako wučerjo do Delnjeje Łužicy přišli. Druzy pak prajachu, zo njeby džensa bjez tuteje podpěry žana delnjoserbsčina wjace byta.

Přizamkny so woswjećenje noweho narowneho kamjenja za Fryca Fobowa na kěrchowje w Turjeju. Fobow bě přeni předsyda tamnišeje Domowinskeje skupiny po léce 1945 a zdobom přeni tajkeje skupiny w Delnjeje Łužicy scyła. Turjejska Domowinska skupina je nowy kamjeň z podpěru Zatožby za Serbski lud zhotowić dała. **Ludwig Sachsa**

Při rowje Fobowa w Turjeju Foto: L. Sachsa

Smolerjec swójbne rownišćo wobnowjene

Rownišćo Smolerjec swójbny na Hrodžišku w Budyšinje bu w zaštych měsacach na iniciatiwu Maćicy Serbskeje wobnowjene. Hłowne twarske dźěła so hižo loni přewjedzachu. Ze znawozasadženjom rowa a znawawomolowanjom napisow bu restawracija w minjonych tydženjach zakónčena. Tak je posledni wotpoćink Jana Arnošta Smolerja a jeho swójbnych k jeho klětušim 200. narodninam zaso w dostojnym stawje. Foto: T. Malinkowa

Skazanka

Z tym skazam abonement časopisa Pomhaj Bóh.

mjeno, předmjeno

dróha

PLZ, město/wjes

datum

podpismo

Přepokazam lětnje abonentski pjenjz we wysokosci 8 eurow na konto DE03 8555 0000 1000 0831 67 Serbskeho ewangelskeho towarstwa při wokrjesnej nalutowarni Budyšin (BIC: SOLADES1BAT).

Dam Serbskemu ewangelskemu towarstwu poľnomóc, lětnje _____ eurow wot mojeho konta wotknihować, doniž njeznapřećiwju.

mějićel/ka konta:

IBAN:

BIC:

mjeno banki:

datum

podpismo

Swoju skazanku pósćelće prošu na:

Serbske ewangelske towarstwo, Měrcin Wirth, Priwatny puć/Privateweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen.

Powěšće

Budestecy. We wosadnym domje w Budestecach je so w zašłych měsacach mócnje twariło. Dotalna wulka žurla z jewišćom so přetwari na mjeńše rumnosće, kiž su džensnišim potrebam skerje přiměřene. Tak maja wone w přichodže za wosadne zaměry, ale tež za zarjadowanja towarstwow a swójbne swjedženje k dispoziciji stać. Hač do lěća maja twarske džěła zakónčene być a za nazymu je předwidžany wosadny swjedžeń k poswjećenju wobnowjeného doma. Wonkownje su dom hižo w zašłych lětach restawrowali. Na dwurěčne swjatočnosći loni 21. septembra spožičichu jemu mjeno Dom Michała Frencela.

Lipsk. Wot 8. do 10. meje wotměchu so w Lipsku swjedženske dny skladnostnje poswjećenja noweje katolskeje propstowskeje cyrkwy Swjateje Trojicy. Zakładny kamjeń za tutón najwjetši cyrkwinski nowotwar po politiskim přewróće we wuchodže Němskeje so před dwěmaj lětomaj položi. Cyrkej, kotraž steji napřećiwu Nowej radnicy w centrumje města, chce być wotewrjena za wšitkich, křćenych a njekřćenych, a znamjo nadžije w diasporje.

Rakecy. Srjedu, 13. meje, zeńdžechu so člonoj Rakečanskeje bjesady na Dubiču pola Wysokeje při hońtwjerskim domčku člona Bjesady, molerskeho mištra Wenera Sporki z Jeńšec. Při rjanym wjedrje nawječor w lěsu přewjedžechu swoje serbske rěčne zwučowanja a dorěčachu sej přichodne předewzaća. Zeńdženje, kotraž nawjedowaše dr. Günter Holder z Rakec, wobzamkny so ze zhromadnym Wótčenašom. Přijomny wječork wuklinča w wólnej bjesadu.

Malešecy. Bože spěče, 14. meje, swječachu w Malešecach zaso tradicionelne dwurěčne kemše. Po tójšto lětach so tute lětsa přeni króć njewotměwachu w swjedženskim stanje na swjedženskeje luče, ale w Božim domje. Přičina teho bě, zo je zastupiła generaciska změna mjez zamołwitymi za wjesny swjedžeń. Lětsa je jón přeni raz młodžina wuhotowala, kotraž je

za to postajiła mjeńši stan w knježim dworje. W cyrkwi zhromadzi so něhdže 120 kemšerjow z wokolnych wosadow k Božej službje, kotruž swječachu hromadže sup. Malink, farar Noack a predikant Winkler. Poršiscy dujerjo pod nawodom Claudije Wićazoweje kemše hudźbne wobrubichu.

Bart. W Bartskej cyrkwi chcedza w přichodnych lětach dwaj železnej zwonaj, kiž buštej po Druhej swětowej wójnje latej, z nowymaj mjedžany-maj zwonomaj narunać. Zdobom ma so tež zwonowy stoł wobnowić a nowa technika k zwońnenju instalować. Cyłkowne wudawki za wšě trěbne naprawy trochuja so na 110 000 eurow, z kotrychž přewozmje krajna cyrkej třecinu a wosada dvě třeciny. Wobnowjenje měło k 200lětnemu jubilej znowanatwara Bartskeje cyrkwy w lěće 2019 zakónčene być. Předewzaće nawjeduje zwonowy wuběrk, kotremuž přislušeja Theodor Hensel a Jürgen Jenichen ze Zubornički a Bernd Lorenz z Rakojd. Po Bukecach, Malešecach a Poršicach je Bart nětko dalša wosada, hdžež chcedza swoje dodržane zwony wobnowić.

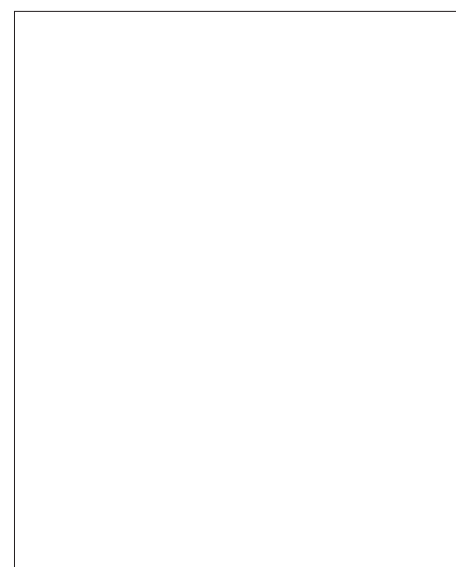
Budyšin. Po jednaće lětach služby we wosadze w Budysej Strowotnej studni přewozmje farar Jörg Sirrenberg k 1. awgustej nowe farske městno w Lipsku-Marienbrunnje. Na kemšach njedźelu, 5. julija, w 14 hodź. w Strowostudnjanskej cyrkwi so wón ze swojej dotalneje wosady rozžohnuje.

Dary

W aprylu je so darilo za Serbske ewangelske towarstwo 75 eurow a za Pomhaj Bóh 42 eurow. Bóh žohnuj daraj a darićelow.

Spominamy

Před 125 lětami, 10. junija 1890, narodži so farar **Jan Wićaz** (Johannes Lehmann) jako syn wučerja w Bukecach. Wón wopyta gymnazij w Budyšinje a poda so na studij teologije. W lěće 1919 přińdže jako wikar na wuprzd-njene farske městno w Hućinje. Serbske Nowiny tehdy wo tym rozprawjachu: „Cyrkwinska wyšnosć je tudyše farske městno z kand. duch. Lehmannom wobsadziła. K. Lehmann je drje syn jeneho něhdušeho serbskeho wučerja, tola ani słowčka serbsce njerozumj, dokelž je wot małosće zwonka Serbow přebywał. Wón je slubił, zo chce serbski nawuknyć.“ (SN 23.8.1919) Prawdžepodobnje je swój slub dodržal a serbsčinu dosć derje nawuknył, wšako bu 1920 za fararja w Hućinje postajeny. Wón woženi so z Katu Matek (Katherina Mättig, 1893–1979), dzowku serbskeho fararja. Wo Janje Wićazu njeje znate, zo by nimo zastojskeho džěła něšto na serbskim polu wuskutkował. Wón zemřě 13. oktobra 1946 a bu w arealu farskich rowow na wuchodnej stronje Hućinjanskeje cyrkwy pochowany. Jeho

a jeho mandželskeje posledni wotpočink je tam džensa hišće zdžeržany. Z jeho naslědnikom w Hućinje sta so 1947 Arnošt Hornčer, kotryž skutkowaše hač do swojeje smjerće 1973 jako posledni serbski a zdobom scyła posledni farar samostatnje Hućinjanskeje wosady. T.M.

Přeprašujemy

- 07.06. 1. njedźela po Swjatej Trojicy**
10.00 kemše w Budyšinje w Michałskej (sup. Malink)
- 10.06. srjeda**
19.00 Rakečanska bjesada we farskej bróžni
- 14.06. 2. njedźela po Swjatej Trojicy**
10.00 dwurěčne kemše z Božim wotkazanjom w Lejnom pola Wojerec (sup. Malink), po tym program domizni-skeho swjedženja w Ptačecach
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 18.06. štwórtk**
18.30 Bukečanska bjesada na farje
- 21.06. 3. njedźela po Swjatej Trojicy**
10.00 dwójorěčna namša we Wětošowje (faraf Kšenska)
- 04.07. sobota**
10.00 Łužiski cyrkwinski džeń w Choćebuzu
13.00 we Wuježku pola Bukec: swójbne pučowanje we wobłuku Serbskeho cyrkwinskeho dnja
16.00 klankodźiwadło „Mały wódny muž“
17.00 nutrnosć k zahajenju cyrkwinskeho dnja, po tym program chóra „Budyšin“
- 05.07. 5. njedźela po Swjatej Trojicy**
10.00 swjedženske kemše z Božim wotkazanjom w Bukecach (předuje fararka Jadwiga Malinkowa), po tym program Serbskeho cyrkwinskeho dnja (hlej wosebite přeprašenje w tutym čisle)

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čiśc: Lessingowa čišćernja, Kamjenc
Postvertriebsnummer: F 13145

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza měsacnje. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiřažki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.
Lětny abonement plaći 8 eurow.